

на стратегічних гравців глобальних ринків на основі використання кластерних форм у їхній внутрішній економічній структурі. Наскільки це перспективно, видно з того, що з 2003 року Інститут розвитку менеджменту, який вивчає конкурентоспроможність країн світу, започаткував включення певних регіонів до рейтингу «Щорічника глобальної конкурентоспроможності». У ньому, зокрема, окремою позицією представлені такі краї як Баварія, Каталонія, Іль-де-Франс, Ломбардія, Махараштра, Шотландія, Сан-Паоло, Че Янг. Тим самим відображається особлива роль країв у розвитку не тільки національної, а й світової економіки, їх конкурентоспроможність, лідерство і впливовість як самостійних гравців. Тут доречно послатися й на висновок експертів Європейської Комісії, які вважають, що, «незважаючи на наявність конкурентоспроможних та неконкурентоспроможних фірм у кожному регіоні, завжди існує загальне крайове середовище, яке впливає на формування конкурентного статусу всіх локальних фірм» [5]. Воно є дієвим в країнах, що розвиваються у напрямі розширення самостійності регіонів у питаннях розробки та імплементації крайових конкурентних переваг.

Активізацією регіоналізації державної політики, а саме делегуванням значної кількості управлінських повноважень та координаційних функцій з національного на крайовий рівень. Прикладами виступають процеси феде-

ралізації в Бельгії або передача значного обсягу повноважень центральною владою місцевим органам самоврядування у Великій Британії. Отже, глобалізація надає національним регіонам статусу стратегічних гравців світового ринку, перетворюючи їх на активних автономних суб'єктів міжнародної системи конкурентної взаємодії. Саме в даному контексті особливої актуальності набуває проблематика забезпечення конкурентоспроможності національних регіонів як їх здатності відповідати на виклики глобального середовища, визначаючи, створюючи та розвиваючи локальні конкурентні переваги.

Список джерел

1. Китинг М. Новый регионализм в Западной Европе / М. Китинг // Логос. – 2003. – № 6(40). – С. 81.
2. Баль-Вожняк Т. Економічні мережі як ефективні механізми координації інноваційної діяльності / Т. Баль-Вожняк // Міжнародна економічна політика. – К.: КНЕУ, 2011.
3. Андерсон В.М. Неоекономічні виклики глобалізації: нова економічна географія / Андерсон В.М. // Вісник Одеського національного університету. Сер. Економіка. – 2009. – Т. 14. – Вип. 15.
4. Брикова І. Детермінанти міжнародної конкурентоспроможності національних регіонів у глобальному економічному просторі / І. Брикова //
5. Sixth Periodic Report on the Social and Economic Situation and Development of Regions in the European Union, Brussels, 1999.

Г. Семенов

академік АЕН України

О. Єропутова

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Сьогодні обґрунтованість та дієвість управлінських рушень на усіх рівнях залежить від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, зміст якої виходить за межі обчислення окремих коефіцієнтів і передбачає вивчення комплексу показників, котрі дають можливість проаналізувати різні аспекти діяльності підприємства.

Значна кількість підприємств в Україні має незадовільну структуру капіталу та відчуває нестачу оборотних коштів. За своєчасної розробки то впровадження заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану в довгостроковому періоді, такі підприємства можуть збільшити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність та прибутковість. Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатності підприємства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація повинна отримуватися за результатами оцінювання фінансового стану підприємства.

Питання оцінки фінансового стану підприємства розглядалися в працях зарубіжних науковців і практиків, зокрема: М. Баканова, І. Балабанова, О. Волкової, А. Ковальова, В. Ковальова, М. Крейніної, Е. Макарян, Д. Молякова, В. Привалова, В. Родіонової, Н. Русак, В. Русак, Р. Сайфуліна, Г. Савицької, М. Федотової, А. Шеремета, Л. Бернстайна, А. Гропелі, Т. Карлін, Б. Коласс, Е. Нікбахта, Е. Хелфорта та ін.

Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості, фінансового положення підприємства, про відсутність єдиної думки щодо групування та способу обчислення показників оцінки фінансового стану [1, 2].

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів систе-

ми фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Перш за все на фінансовому стані підприємства позитивно визначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Таким чином, актуальність теми статті обумовлена необхідністю ефективного управління діяльністю підприємств в умовах сучасного стану економіки, недосконалістю теоретичного, методичного та законодавчого забезпечення ефективного функціонування підприємств, а також антикризового управління, необхідністю проведення системних досліджень з питань формування цілісної наукової парадигми антикризового управління фінансами підприємств; удосконалення політики держави в галузі оздоровлення реального сектору економіки, що сприятиме підвищенню фінансової безпеки, як окремих вітчизняних підприємств, так і економіки в цілому.

Метою статті є дослідження сутності фінансового стану підприємства в сучасних умовах, розгляд факторів, які впливають на фінансове становище підприємства, розвиток сучасних методів проведення фінансово-економічного аналізу на підприємствах України, а також розробка шляхів покращення фінансового стану підприємства.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:
- виявити фактори, які впливають на фінансовий стан підприємства

- провести аналіз майнового стану ПАТ «МОТОР СІЧ»;

- дослідити фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність ПАТ «МОТОР СІЧ».

Основними видами діяльності ПАТ „МОТОР СІЧ” є:

- виробництво літальних апаратів, включаючи космічні;
- виробництво інших готових металевих виробів;
- виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів;
- виробництво медичної техніки, включаючи хірургічне устаткування, та ортопедичних пристосувань;
- функціонування інфраструктури авіаційного транспорту.

ПАТ «МОТОР СІЧ» випускає й освоєє серійне виробництво авіаційних двигунів різної потужності й призначення для літальних апаратів всесвітньо відомих літако- і вертольотобудівних фірм.

Поряд з авіадвигунами запорізькі моторобудівники пропонують на світовому й вітчизняному ринках промислові газотурбінні установки, товари народного споживання й будівельні матеріали. Якість і надійність продукції, що випускає підприємство, підтверджується її успішною експлуатацією більш ніж в 120 країнах світу.

Сьогодні запорізькі моторобудівники постачають на світовий ринок продукцію, що випускається на сертифікованій виробничій базі. Виробництво авіадвигунів – це високотехнологічне виробництво. Тому для забезпечення і зміцнення конкурентних позицій нашого підприємства на світовому ринку нами виконується цілий комплекс організаційних, кадрових, виробничих і інших заходів, застосовується високотехнологічне обладнання і високотехнологічні виробничі процеси, забезпечується світовий рівень системи якості.

Виробництво сучасних авіадвигунів, а також ремонт всіх випущених авіадвигунів сертифіковані Авіаційним Регістром Міжнародного Авіаційного Комітету (МАК) і Державним департаментом авіаційного транспорту України. Підприємство визнане Авіаційним Регістром МАК як Розробник авіаційних двигунів цивільних повітряних суден.

Система якості ПАТ «МОТОР СІЧ» сертифікована транснаціональною фірмою BUREAU VERITAS QUALITY INTERNATIONAL (BVQI) на відповідність міжнародним вимогам ISO 9001:2000 стосовно виробництва, ремонту й технічного обслуговування авіадвигунів, газотурбінних приводів і проектування газотурбінних електростанцій зі сферою акредитації в США, Великобританії й Німеччині.

Крім того, дослідуюмо підприємство забезпечує повний цикл післяпродажного обслуговування, супроводу виробів в експлуатації, а також ремонт (включно середній ремонт) випущених виробів для відновлення літної придатності. Наше підприємство має широкую мережу сервісних центрів.

Розробка й виробництво газотурбінних двигунів для військової й цивільної авіації, промислових установок наземного застосування (газотурбінні електростанції, газоперекачувальні агрегати, теплоенергокомплекси).

Стратегічна концепція розвитку «МОТОР СІЧ» – стратегія росту на основі широкомасштабної диверсифікованості виробництва, зміцнення й розширення своїх позицій на ринку авіаційної техніки й послуг у її експлуатації, що реалізується по наступних основних стратегічних напрямках:

- формування й впровадження пріоритетних цільових програм створення конкурентноздатної продукції;
- розширення ринків збуту й послуг;
- підвищення ефективності маркетингової діяльності;
- створення ефективного високотехнологічного виробництва на базі його технічного переоснащення;
- формування діючої системи менеджменту якості.

ПАТ «МОТОР СІЧ» працює, щоб бути кращим підприємством у сфері авіадвигунобудівництва. Опираючись на успішну столітню історію підприємства, застосовуючи наш найвищий інтелектуальний потенціал, ви-

користовуючи унікальні передові технології, у тісній кооперації з нашими діловими партнерами ми забезпечуємо Україні статус авіаційної держави.

ПАТ «МОТОР СІЧ» є спеціалізованим підприємством, основу продукції якого становлять газотурбінні двигуни для цивільної й військової авіації, створені на їхній базі промислові газотурбінні приводи для енергетичних і газоперекачувальних установок, а також газотурбінні електростанції й газоперекачувальні агрегати із цими приводами.

Кілька десятків тисяч двигунів виробництва ПАТ «МОТОР СІЧ» установлені на літальних апаратах всесвітньо відомих фірм Антонова, Ільюшина, Берієва, Туполева, Яковлева, Камова, Міля, чеської «Aero Vodochody» і китайської NAMC. Вони експлуатуються в цивільній і військовій авіації більш ніж в 120 країнах світу.

Багато хто із двигунів, що виготовляють на підприємстві, стали світовими лідерами у своєму класі: ТРДД АІ-25ТЛ піднімає в небо більше трьох тисяч тренувальних і бойових літаків 40 країн світу; вертолітні двигуни сімейства ТВ3-117, на яких літають в 61 країні практично всі зроблені в Росії вертольоти середньої вантажопідйомності; двигун Д-18 для самих вантажопідйомних у світі транспортних літаків «Руслан» й «Мрія»; самий потужний в світі двигун Д-136 для вертольотів.

Значне місце у виробничій програмі ПАТ «МОТОР СІЧ» займає випуск промислових газотурбінних приводів, створених на базі багаторічного досвіду виготовлення й технічного супроводу в експлуатації авіаційних двигунів. Цей напрямок нараховує біля десятка типів приводів у діапазоні потужностей від 1 до 8 Мвт.

ПАТ «МОТОР СІЧ» входить до складу авіапромислового комплексу України, традиційно глибоко інтегрованого з підприємствами авіапромисловості Росії.

У цей час підприємству доводиться працювати в умовах дуже твердої конкуренції на авіаційному полі світового ринку. А це значить, що пріоритети потрібно віддавати новим, перспективним виробам, здатним конкурувати із продукцією провідних світових фірм.

У теперішній час ПАТ «МОТОР СІЧ» проводить наступні роботи: у серійному виробництві – удосконалення й поліпшення споживчих якостей таких двигунів, як Д-18Т і його модифікацій, двигунів АІ9-3Б, ТВ3-117ВМА-СБМ1, Д-36 всіх серій, сімейства ТВ3-117В, Д-436ТП, Д-436-148, АІ-450-МС.

Почато серійне виробництво:

- двигунів сімейства АІ-222 для учбово-бойових літаків типу Як-130, L5 й ін., які випускаються в Росії та Китаї;

- двигуна ТВ3-117ВМА-СБМ1В для ремонторизації величезного парку вертольотів «Мі» й «Ка» по усім світі, а також для установки на нові вертольоти;

- двигунів ТВ3-117ВМА-СБМ1В 4 й 4Е серії для ремонторизації раніше випущених вертольотів МІ-8Т;

У розробці, підготовці досвідченого й серійного виробництва:

- нова модифікація АІ-25ТЛ – двигун АІ-25ТЛШ для ремонторизації учбово-тренувальних літаків L 39;

- двигун ТВ3-117ВМА-СБМ1В 1 серії з новою системою автоматичного керування FADEC і двигун ТВ3-117ВМА-СБМ1В 2 серії з модернізованої САУ й поліпшеними експлуатаційними характеристиками для вертольотів Мі-28, Мі-17 й ін.;

- двигун МС-14 для проекту модернізації літаків Ан-2 в Ан-3;

- турбовальні двигуни сімейства МС-500В для вертольотів зі злітною масою 3,5-6 т;

- малорозмірні двигуни МС-400П и МС-450 для безпілотних літальних апаратів;

- двигун Д-436ТП-М з нейтралізатором – реверсом тяги для модернізованих літаків Бе-200;

- двигун Д-27 для військово-транспортного літака Ан-70;
 - двигуни АИ-450М/М1 для ремоторизації вертольота Мі-2;
 - допоміжні двигуни АИ-9В-1 для установки на вертольоти «Мі» й «Ка»;
 - двигун Д-36МБ для можливого застосування на літаках сімейства Ан-74;
 - газотурбінні приводи й електростанції для Росії й України, у тому числі теплоенергетичні комплекси з парогазовим або когенераційним циклом.

Основні показники виробничо-фінансової діяльності Товариства у 2010 році:

- темп росту обсягів виробництва в порівнянних цінах до 2009 року – 114,0%;
 - доход від реалізації продукції, робіт та послуг – 5 млрд 4,9 млн грн, що на 1 259,2 млн грн більше, ніж в 2009 році;
 - питома вага авіатехніки в реалізованій продукції – 93,8%;
 - частка експорту в доході від реалізованої продукції – 91,5%.

Основні показники виробничо-фінансової діяльності Товариства у 2011 році:

- темп росту обсягів виробництва в порівнянних цінах до 2010 року – 114,5%;

- доход від реалізації продукції, робіт і послуг – 5 млрд 792,5 млн грн, що на 787,6 млн грн більше, ніж в 2010 році;

- питома вага авіатехніки в реалізованій продукції – 93,7%;
 - частка експорту в доході від реалізованої продукції – 93,2%;
 - рентабельність продажу – 23,2%.

Оцінка та аналіз фінансово-майнового стану ПАТ «МОТОР СІЧ». Оцінка майнового стану підприємства дає можливість визначити абсолютні і відносні зміни статей балансу за певний період, відстежити тенденції їх зміни і визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз майна підприємства передбачає проведення аналізу складу майна та його структури, вивчення джерел формування майна, зміни складових майна і джерел його формування [3].

Основними методами аналізу майна є вертикальний і горизонтальний методи, які застосовуються до аналізу балансу, а також метод фінансових коефіцієнтів [4].

За даними балансу (Форма №1) визначається вартість усього майна підприємства (валюта балансу) на певну звітну дату.

Доцільним є проведення горизонтального та вертикального аналізу структури активів ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 роки (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз структури активу ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 роки

	Код рядка	2009	2010	2011	Відхилення 2009-2010	Відхилення 2010-2011	Вертикальний аналіз за 2011р., %
1	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВ							
I. Необоротні активи:							
Нематеріальні активи							
залишкова вартість	010	839	1394	9757	555	8363	0,12
первісна вартість	011	15241	16767	28018	1526	11251	0,34
накопичена амортизація	012	(14402)	(15373)	(18261)	-971	-2888	-0,22
Незавершені капітальні інвестиції	020	213187	287023	310819	73836	23796	3,80
Основні засоби:							
залишкова вартість	030	921056	1197879	1820594	276823	622715	22,25
первісна вартість	031	2118701	2524853	3313588	406152	788735	40,50
знос	032	(1197645)	(1326974)	(1492994)	-2524619	-166020	-18,25
Довгострокові біологічні активи:							
справедлива (залишкова) вартість	035						
первісна вартість	036						
накопичена амортизація	037						
Довгострокові фінансові інвестиції:							
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	256921	357385	373765	100464	16380	4,57
інші фінансові інвестиції	045	6263	30795	21438	24532	-9357	0,26
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	6595	6595	6646	0	51	0,08
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	055						
Переказ вартість інвестиційної нерухомості	056						
Знос інвестиційної нерухомості	057						
Відстрочені податкові активи							
Гудвіл	065						
Інші необоротні активи	070	2837	642	642	-2195		0,01
Гудвіл при консолідації	075						
Усього за розділом I	080	1407698	1881713	2543661	474015	661948	31,09
II. Оборотні активи:							
Виробничі запаси	100	365529	552669	881974	187140	329305	10,78

Продовження табл.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Поточні біологічні активи	ПО	115	122	157	7	35	0,01
Незавершене виробництво	120	1118765	1549420	2339595	430655	790175	28,59
Готова продукція	130	96522	135758	217507	39236	81749	2,66
Товари	140	4298	5542	5166	1244	-376	0,06
Векселі одержані	150						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:							
чиста реалізаційна вартість	160	145626	328356	415548	182730	87192	5,08
первісна вартість	161	171810	355889	442980	184079	87091	5,41
резерв сумнівних боргів	162	(26184)	(27533)	(27432)	-1349	101	-0,34
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
з бюджетом	170	69697	200687	242757	130990	42070	2,97
за виданими авансами	180	526435	766729	731861	240294	-34868	8,94
з нарахованих доходів	190						
в внутрішніх розрахунках	200	4305	3717	5242	-588	1525	0,06
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	102782	84512	185217	-18270	100705	2,26
Поточні фінансові інвестиції	220	104970	69031	100108	-35939	31077	1,22
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
в національній валюті	230	70603	115931	89529	45328	-26402	1,09
- у т.ч. в касі	231	186	139	291	-47	152	0,01
в іноземній валюті	240	116787	327268	258347	210481	-68921	3,16
Інші оборотні активи	250	87514	116844	152746	29330	35902	1,87
Усього за розділом II	260	2813948	4256586	5625754	1442638	1369168	68,75
III. Витрати майбутніх періодів	270	1445	3604	12924	2159	9320	0,16
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	-	-	-	-	-	-
Баланс	280	4223091	6141903	8182339	1918812	2040436	100,00

З даних вищенаведеної таблиці слід відмітити, що на кінець 2010 року спостерігалось збільшення майна ПАТ «МОТОР СІЧ» на 1918812 тис. грн. Це є позитивним моментом, бо свідчить про розширення виробничої діяльності. Та на кінець 2011 року майно підприємства збільшилось на 2040436 тис. грн., тобто у 1,06 разів більше порівняно з попереднім роком. Це говорить про розширення фінансової діяльності і в цілому являється позитивною характеристикою діяльності підприємства.

Вартість запасів підприємства у 2009 року складала в абсолютних величинах 365529 тис. грн. За звітний період вони збільшились на 187140 тис. грн., і на кінець 2011 року склали 881874 тис. грн. Збільшення вартості запасів має позитивний характер тільки у тому випадку,

якщо не відбувалося зниження оборотності запасів. У протилежному випадку це є негативним явищем.

На кінець 2009 року в загалом вся дебіторська заборгованість склала 705407 тис. грн., в 2010 року дорівнює 1055645 тис. грн., а на кінець 2011 року 1165075 тис. грн. Такий ріст дебіторської заборгованості є наслідком підвищення попиту на продукцію підприємства, збільшенням обсягу товарного кредиту, та оцінюється позитивно, бо свідчить про підвищення ефективності використання капіталу. Дивлячись на вертикальний аналіз за 2011 рік оборотні активи в структурі балансу займають 68,75%, а необоротні 31,09%.

Проведемо аналіз пасиву балансу за 2009-2011 роки (табл.2).

Таблиця 2

Аналіз пасиву балансу ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 роки

	Код рядка	2009	2010	2011	Відхилення 2009-2010	Відхилення 2010-2011	Вертикальний аналіз за 2011 р.,%
1	2	3	4	5	6	7	8
Пасив							
I. Власний капітал							
Статутний капітал	300	280529	280529	280529	0	0	3,43
Пайовий капітал	310						
Додатковий вкладений капітал	320	171757	171757	171757	0	0	2,10
Інший додатковий капітал	330	658522	656557	655858	-1965	-699	8,02
Резервний капітал	340	70145	70145	70145	0	0	0,86
Необоротний прибуток	350	1383599	2611030	3935387	1227431	1324357	48,10
Неоплачений капітал	360						
Вилучений капітал	370	(4878)	(4878)	(4878)	0	0	-0,06
Усього за розділом I	380	2559674	3785140	5108798	1225466	1323658	62,44
Частка меншості	385						

Продовження табл.2

1	2	3	4	5	6	7	8
II. Забезпечення майбутніх витрат і платежів							
Забезпечення виплат персоналу	400						
Інші забезпечення	410						
Сума сплачених резервів	415						
	416						
Залишок сформованого призового фонду	417						
Залишок сформованого резерву на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї	418						
Цільове фінансування	420	578	480	529733	-98	529253	6,47
Усього за розділом II	430	6769	6869	538044	100	531175	6,58
III. Довгострокові зобов'язання							
Довгострокові кредити банків	440	73546	103771	72721	30225	-31050	0,89
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	12619	6035	0	-6584	-6035	0,00
Відстрочені податкові зобов'язання	460	119980	156090	10479	36110	-145611	0,13
Інші довгострокові зобов'язання	470						
Усього за розділом III	480	206145	265896	83200	59751	-182696	1,02
IV. Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	500	53868	401533	291621	347665	-109912	3,56
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	29260	36518	29463	7258	-7055	0,36
Векселі видані	520	9312	473	473	-8839	0	0,01
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	86701	67102	121293	-19599	54191	1,48
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з одержаних авансів	540	657153	1368072	1851853	710919	483781	22,63
з бюджетом	550	49122	85615	23804	36493	-61811	0,29
з позабюджетних платежів	560						
зі страхування	570	19142	18272	25850	-870	7578	0,32
з оплати праці	580	38827	38179	44223	-648	6044	0,54
з учасниками	590	9953	3438	10044	-6515	6606	0,12
із внутрішніх розрахунків	600						
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	605						
Інші поточні зобов'язання	610	12112	64736	53475	52624	-11261	0,65
Усього за розділом IV	620	1450269	2083938	2452099	633669	368161	29,97
V. Доходя майбутніх періодів	630	234	60	198	-174	138	0,00
Баланс	640	4223091	6141903	8182339	1918812	2040436	100,00

Аналізуючи дані пасиву балансу ПАТ «МОТОР СІЧ» можна зробити такі висновки: статутний капітал та додатковий вкладений капітал протягом трьох років не змінювався. Приріст власного капіталу відбувається за рахунок нерозподіленого прибутку, що свідчить про прибуткову діяльність підприємства. Значне місце займає збільшення довгострокових фінансових зобов'язань у 2010 році (на 36110 тис. грн.), але у 2011 році ця сума значно зменшилась (на 182696 тис. грн.) та склала 83200 тис. грн. Згідно аналізу динаміки і структури пасивів балансу за 2009-2011 роки ПАТ «МОТОР СІЧ» можна визначити, що власний капітал збільшився на 1225466 тис. грн. станом на кінець 2010 року порівняно з 2009 роком, та на 1323658 тис. грн. станом на 2011 рік порівняно з 2010 роком. В загальній структурі балансу власний капітал займає 62,44%, довгострокові зобов'язання 1,02% та поточні зобов'язання 29,97%. Поточні зобов'язання на кінець 2010 року, порівняно з 2009 р., підвищились на 633669 тис. грн., а на кінець 2011 року, порівняно з 2010 р., на 368161 тис. грн.. Такі показники свідчать про те, що акціонерне товариство фінансово стійке, стабільне і незалежне від кредиторів.

Згідно аналізу динаміки і структури пасивів балансу за 2009-2011 роки ПАТ «МОТОР СІЧ» можна визначити, що власний капітал збільшився на 1225466 тис. грн. станом на кінець 2010 року порівняно з 2009 роком, та на 1323658 тис. грн. станом на 2011 рік порівняно з 2010 роком. В загальній структурі балансу власний капітал займає 62,44%, довгострокові зобов'язання 1,02% та поточні зобов'язання 29,97%. Поточні зобов'язання на кінець 2010 року, порівняно з 2009 р., підвищились на 633669 тис. грн., а на кінець 2011 року, порівняно з 2010 р., на 368161 тис. грн.. Такі показники свідчать про те, що акціонерне товариство фінансово стійке, стабільне і незалежне від кредиторів.

Для більш повного аналізу майна ПАТ «МОТОР СІЧ» необхідно оцінити стан основних засобів за допомогою показників майнового стану підприємства (табл.3).

Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах показує частку обігових коштів у виробничій сфері. В нашому випадку протягом 2010 року цей показник зменшився, що є негативним явищем. Але на кінець 2011 р.

Аналіз майнового стану ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 роки

№ п/п	Показник	2009	2010	2011	Відхилення 2010-2009	Відхилення 2011-2010
1	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,528	0,495	0,574	-0,033	0,079
2	Частка основних засобів в активах	0,219	0,032	0,223	-0,187	0,191
3	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,565	0,526	0,451	-0,039	-0,075
4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,076	0,161	0,238	0,085	0,077
5	Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	0,06	0,07	0,05	0,01	-0,02
6	Частка оборотних виробничих активів	0,115	0,342	0,395	0,227	0,053
7	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,173	0,495	0,574	0,322	0,079
8	Коефіцієнт мобільності активів	2,01	2,25	1,27	0,24	-0,98

частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах зросла, що свідчить про збільшення оборотних коштів, що дуже позитивно впливає на виробництво, особливо за умов інфляції. Частка основних засобів в активах також збільшилась на 2011 рік на 0,191, що є негативним явищем, бо частка основних засобів в активах показує частку коштів, інвестованих в основні засоби, у валюжі балансу.

Коефіцієнт зносу характеризує ту частку вартості основних фондів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах. Протягом трьох років даний коефіцієнт зменшувався, що свідчить про покращення технічного стану основних засобів. Розрахований коефіцієнт оновлення основних фондів у 2009 році показав, що частина модифікованого нового обладнання, введеного в експлуатацію у звітному періоді, від загальної вартості основних фондів становить 7,6%, у 2010 році 16,1% та у 2011 році 23,8%.

Частка оборотних виробничих фондів в активах має

позитивну тенденцію збільшення протягом усього досліджуваного періоду. Збільшення частки оборотних активів у структурі активів підприємства вказує на формування більш мобільної структури активів, що сприяє прискоренню оборотності засобів підприємства; відволікання частини поточних активів на кредитування споживачів товарів, робіт, послуг підприємства, дочірніх підприємств та інших дебіторів. Коефіцієнт мобільності активів протягом досліджуваних років мав тенденцію зменшення, але це не є негативним, бо коефіцієнт протягом трьох років був в межах норми ($K_{\text{моб}} = 0,5$).

Фінансовий стан підприємства безпосередньо залежить від того, наскільки засоби, що вкладені в активи підприємства, трансформуються в реальні грошові кошти, а також залежить від того, як ефективно на підприємстві використовують його активи. Тому доцільним є розрахунок показників ефективності використання майна які наведені в таблиці 4.

Таблиця 4

Показники ефективності використання майна ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 роки

п/п	Показники	2009	2010	2011	Відхилення 2010-2009	Відхилення 2011-2010
1	Коефіцієнт оборотності активів	0,888	0,813	0,708	-0,075	-0,105
2	Тривалість одного обороту активів, дні	405	443	508	38	65
3	Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,33	1,175	1,027	-0,155	-0,148
4	Період одного обороту обігових коштів	271	306	350	35	44
5	Коефіцієнт оборотності запасів	1,348	1,189	0,85	-0,159	-0,339
6	Період одного обороту запасів	267	303	424	36	121
7	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,337	4,709	4,94	0,372	0,231
8	Період погашення дебіторської заборгованості	83	76	73	-7	-3
9	Коефіцієнт оборотності готової продукції	38,75	36,84	26,63	-1,91	-10,21
10	Період погашення кредиторської заборгованості	122	31	44	-91	13

Аналіз ефективності використання майна підприємства показав, що середній термін обороту активів у 2009 році склав 405 днів, всі наступні роки він збільшувався та в 2011 році становив 508 днів. Ці зміни призвели до зменшення динаміки коефіцієнта оборотності активів з 0,888 до 0,708. Це відбулося за рахунок двох факторів: збільшення виручки від реалізації продукції та активів підприємства.

Аналогічна ситуація відбувається і з коефіцієнтом оборотності запасів, який за три звітних періоди зменшився з 1,348 до 0,85. Тривалість одного обороту запасів на 2009 рік була 267 днів. За 2010 рік тривалість обороту збільшилась на 36 діб, а за 2011 рік на 121 добу. На кінець 2011 року стала дорівнювати 424 добам. Це означає, що збільшилась кількість днів, протягом яких виробничі запаси проходять усі стадії одного кругообігу.

Наведені дані свідчать про уповільнення оборотності капіталу в запасах, а отже, про менш ефективне розпорядження ними у звітному періоді. Уповільнення оборотності запасів може статися за рахунок нагромадження зайвих, неходових, залежаних матеріалів, а також за рахунок придбання додаткових запасів у зв'язку з очікуванням зростання темпів інфляції і дефіциту.

Тому слід з'ясувати, чи немає у складі запасів неходових, залежаних, непотрібних матеріальних цінностей. Це легко встановити за даними складського обліку або за сальдовими відомостями. Якщо залишок якогонебудь матеріалу великий, а витрати протягом року не було або вона була незначною, то його можна віднести до групи неходових запасів. Наявність таких матеріалів говорить про те, що оборотний капітал заморожено на тривалий час у виробничих запасах, унаслідок чого сповільнюється його оборотність. Необхідно вивчити

причини їх утворення. Такими можуть бути: неточність планових розрахунків, відхилення фактичного надходження матеріалів від розрахункового, відхилення фактичної витрати від розрахункової.

Загальну структуру активів характеризує коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (табл. 5).

Таблиця 5

Підсумок розрахунку коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 рр.

Показник	Абсолютна величина		Зміни в абсолютних величинах		
	2009	2010	2011	Відхилення 2009-2010 рр.	Відхилення 2010-2011 рр.
Співвідношення оборотних і необоротних активів	2	2,4	2,05	0,4	-0,35

Даний коефіцієнт показує оборотні активи, що падають на одну гривню необоротних засобів. Рекомендоване значення даного коефіцієнта >1. Чим вище значення коефіцієнта, тим більше коштів авансується в оборотні активи, які є більш ліквідними. У нашому випадку відбувається збільшення даного коефіцієнта протягом 2009-2010 рр., і означає, що більше коштів фінансується і тим самим стає більш ліквідним. Також виявляється зменшення даного коефіцієнта протягом 2010-2011 років.

Збільшення необоротних активів – позитивна тенденція в діяльності підприємства, але з іншого боку це може вказувати на заморожування капіталу в основних засобах або на його втрату у зв'язку із фізичним і моральним зносом, що в кінцевому результаті підвищує ризик неліквідності підприємства. Зміна структури активів підприємства в напрямку збільшення частки оборотних активів може вказувати на створення надлишкових виробничих запасів.

Для оперативного розпорядження запасами роблять детальніший аналіз їхньої оборотності за кожним видом, для чого їхні середні залишки потрібно розділити на одноденну витрату відповідного матеріалу й отриманий результат порівняти з нормативним.

Аналіз ліквідності та платоспроможності ПАТ «МОТОР СІЧ». Фінансовий стан підприємства в короткостроковій перспективі оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, які характеризують можливість своєчасних та повних розрахунків по короткостроковим зобов'язанням перед контрагентами.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані бухгалтерського балансу

(Форма 1) та додатків до нього (Форма 2), статистична та оперативна звітність.

Для відображення фінансового стану досліджуваного підприємства складений аналітичний баланс за даними річних балансів підприємства за 2009, 2010 і 2011 рр.

Для характеристики ліквідності ПАТ «МОТОР СІЧ» необхідно провести аналіз ліквідності балансу шляхом групування активів та пасивів по ступеню їх ліквідності (табл. 6).

Таблиця 6

Аналіз ліквідності балансу ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 роки

Актив	Код рядка	2009	2010	2011	Пасив	Код рядка	2009	2010	2011
A1	230, 240	187390	443199	347876	П1	540-610	759580	786309	1574874
A2	150-180, 210, 220	1139514	1826401	2145903	П2	500-530	844524	663860	505626
A3	100, 120, 130, 140, 250, 270	1673978	2363876	3609912	П3	480	125766	206145	265896
A4	080	1398028	1896693	2543661	П4	380, 430, 630	1813444	2566677	3792069
Баланс	280	4210663	6153764	8182339	Баланс	640	3537314	4223091	6141903

Порівняємо дані між собою, та занесемо результати у таблицю 7. Результати розрахунків свідчать, що на підприємстві при співставленні підсумків груп по активам та пасивам досліджуване підприємство протягом трьох років є ліквідним.

Таблиця 7

Зрівняння результатів аналізу ліквідності балансу

2009			2010			2011		
A1	<	П1	A1	<	П1	A1	<	П1
A2	>	П2	A2	>	П2	A2	>	П2
A3	>	П3	A3	>	П3	A3	>	П3
A4	<	П4	A4	<	П4	A4	<	П4

Для деталізації вище проведеного аналізу доцільно провести аналіз ліквідності за допомогою фінансових коефіцієнтів. Вони застосовуються для оцінки здатності підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Показники ліквідності дають уявлення не тільки про платоспроможність підприємства на конкретну дату, а й у випадках надзвичайних ситуацій (табл. 8).

Таблиця 8

Аналіз ліквідності ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 роки

№ п/п	Показники	2009	2010	2011	Відхилення 2010-2009	Відхилення 2011-2010
1	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,977	2,04	2,29	0,063	0,25
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,862	0,966	0,89	0,104	-0,076
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,132	0,213	0,142	0,081	-0,071
4	Співвідношення короткострокової дебіторської і кредиторської заборгованості	1,123	0,963	0,8	-0,16	-0,163

Як видно з приведеного розрахунку, коефіцієнт поточної ліквідності збільшується протягом трьох років, та має значення вище норми. Це вважається негативним явищем, оскільки може свідчити про порушення структури капіталу. Коефіцієнт швидкої ліквідності на кінець 2010 року підвищився, але на 2011 рік мав тенденцію до спаду. Він має значення трохи нижче норми, що допускається в світовій практиці.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності лише в 2010 році був в межах норми (0,2 - 0,35), а в усі інші роки не досягав цієї позначки. Це говорить про те, що підприємству не вистачає грошових коштів для розрахунку за поточними зобов'язаннями і воно користується комерційним кредитом. Як видно із наведеного розрахунку коефіцієнт абсолютної ліквідності нижче нормативного мінімуму, так як становить 0,132 в 2009 році, 0,213 в 2010 та 0,142 в 2011 р. Це свідчить про те, що на початок періоду підприємство ли-

ше на 13,2% могло погасити всі свої борги, а в 2011 р. – 14,2%. Зріст коефіцієнту пояснюється збільшенням грошових коштів на рахунках підприємства.

Розрахунок співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості показав, що в 2009 році підприємство було спроможне розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом року, але в 2010 та 2011 роках підприємство цього зробити не в змозі.

Для оцінки показників платоспроможності досліджуваного підприємства доцільно провести розрахунок показників: автономії, фінансової стабільності, фінансового лівериджу, забезпечення оборотних активів власними коштами (табл.9).

Усі зобов'язання підприємства можуть бути покриті власними активами, так як значення показника автономії знаходиться в межах норми. Збільшення коефіцієнта автономії на кінець 2011 р. свідчить про більшу

фінансову незалежність, підвищення гарантії погашення підприємством своїх зобов'язань.

Таблиця 9

**Аналіз платоспроможності ПАТ «МОТОР СІЧ»
за 2009-2011 роки**

№ з/п	Показник	2009 р.	2010 р.	2011 р.
1	Коефіцієнт автономії	0,61	0,62	0,69
2	Коефіцієнт фінансової стабільності	1,54	1,62	2,23
3	Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,09	0,07	0,01
4	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,4	0,45	0,55

Таблиця 10

Аналіз динаміки показників платоспроможності АТ «МОТОР СІЧ» протягом 2009-2011 рр.

з/п	Показник	2009	2010	2011	Відхилення 2010-2009	Відхилення 2011-2010	Зміни показників
1	Коефіцієнт автономії	0,61	0,62	0,69	+0,01	+0,07	Підприємство має високу фінансову незалежність. Недостатня динаміка збільшення пояснюється суттєвим зростом залучених коштів
2	Коефіцієнт фінансової стабільності	1,54	1,62	2,23	+0,08	+0,61	В межах норми. (Кн. >1)
3	Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,09	0,07	0,01	-0,02	-0,06	Позитивні тенденції за рахунок збільшення власних коштів
4	Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	1,4	1,34	1,45	-0,06	+0,1	Значення вище за норму. Зменшення на 2010р. за рахунок збільшення власного капіталу. (Кн. > 0,1)

За розрахунками коефіцієнту фінансової стабільності, значення показника знаходиться в межах норми, можна зробити висновок, що підприємство має стійкий фінансовий стан і відносно незалежне від зовнішніх фінансових джерел.

За коефіцієнтом фінансового лівериджу досліджуваного підприємства спостерігаються позитивні тенденції за рахунок збільшення власних коштів.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами на протязі досліджуваних років завжди вище нормативного показника, що свідчить про непоганий фінансовий стан підприємства і його спроможність проводити незалежну фінансову політику (табл. 10).

За результатами аналізу динаміки показників платоспроможності ПАТ «МОТОР СІЧ» (табл.10) можна зробити наступні висновки:

- динаміка збільшення коефіцієнту автономії відбувається з 2009 на 2010 рік – на 0,01 відсоткові пункти, у 2011 р. відбувається збільшення на 0,07 відсоткові пункти;

- спостерігається позитивна тенденція росту з 2009 на 2010 р. коефіцієнту фінансової стабільності на 0,08 відсоткові пункти та на кінець 2011 р. ще на 0,61 відсоткові пункти;

- коливання коефіцієнту фінансового лівериджу станом на 2010 р. відбувається в напрямку зменшення на 0,02 відсоткові пункти, та станом на 2011 рік на 0,06;

- позитивна тенденція збільшення показника забезпеченості власними коштами на 0,1 відсоткові пункти відбувається з 2010 на 2011 рік та у 2010 році на 0,05 відсоткові пункти.

Аналіз фінансової стійкості та ділової активності ПАТ «МОТОР СІЧ». Фінансова стійкість характеризує рівень ризику діяльності компанії і її залежності від позикового капіталу.

За результатами розрахунків фінансової стійкості можна зробити висновки:

- про інтенсивність використання позикових засобів;
- про ступінь залежності від короткострокових зобов'язань;

- про рівень довгострокової стійкості компанії без позикових засобів.

Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Використовуючи методику розрахунку показників фінансової стійкості, та на основі даних балансу підприємства дамо оцінку фінансової стійкості підприємства «МОТОР СІЧ» (табл.11).

Відповідно, за даними таблиці 11, перші три показники характеризують фінансовий стан підприємства з позиції структури капіталу. Чим вище рівень першого показника та нижче другого, тим стійкішим є фінансове положення підприємства. У нашому випадку станом на 2009 рік ПАТ «МОТОР СІЧ» фінансувалося за рахунок власного капіталу на 61 % та на 39 % за рахунок позиченого. За період з 2009 року до 2011 року відбувається збільшення (зменшення) в динаміці коефіцієнтів автономії та коефіцієнтів концентрації залученого капіталу. Це є позитивною тенденцією, тому, що свідчить про збільшення (зменшення) підприємством фінансування своєї діяльності за рахунок власного капіталу до 69 % і за рахунок залученого до 31%. Відповідно при зростанні частки власного капіталу зменшується коефіцієнт фінансової залежності. Зменшення в динаміці коефіцієнта фінансової залежності та коефіцієнта заборгованості означає зменшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства, а зростання коефіцієнта фінансування – зростання власних коштів та навпаки.

Показники фінансової стійкості підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ»

№ з/п	Показник	2009	2010	2011	Відхилення 2010-2009	Відхилення 2011-2010
1	Коефіцієнт автономії	0,612	0,62	0,69	0,15	-0,09
2	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,39	0,38	0,31	-0,01	-0,07
3	Коефіцієнт фінансової залежності	1,64	1,61	1,45	-0,03	-0,16
4	Маневреність робочого капіталу	1,23	1,03	1,08	-0,2	0,05
5	Коефіцієнт покриття запасів	1,69	1,79	1,55	0,1	-0,24
6	Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0,73	0,85	0,9	0,12	0,05
7	Коефіцієнт забезпеченості оборотних засобів власними коштами	0,4	0,45	0,55	0,05	0,1
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,27	0,31	0,38	0,04	0,07
9	Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів	0,16	0,23	0,11	0,07	-0,12
10	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,66	0,66	0,7	0	0,04

В результаті діяльності підприємства за 2009-2011 роки відмічався зріст коефіцієнтів забезпеченості, що свідчить про підвищення ефективності роботи організації.

Зростання коефіцієнта маневреності капіталу свідчить про збільшення частини власного капіталу, яка використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти.

Спостереження динаміки показників автономії, забезпечення оборотних активів власними коштами та фінансового лівериджу показало позитивну тенденцію збільшення коефіцієнтів: автономії, забезпечення оборотних активів власними коштами, фінансової стабільності станом на 2011 рік.

Аналіз фінансової стабільності дав можливість оцінити готовність підприємства до погашення своїх боргів. ПАТ «МОТОР СІЧ» є незалежним з фінансового боку, та протягом трьох років рівень цієї незалежності зростає.

Ділова активність – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства, а

тому визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація підприємства як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність. Таким чином, ділова активність може характеризуватись динамікою показників ефективності виробничо-господарської діяльності в цілому. Позитивна динаміка цих показників сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства.

Оцінка ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Оцінка здійснюється за допомогою коефіцієнтів оборотності.

Для оцінки ділової активності ПАТ «МОТОР СІЧ» проведемо розрахунки показників ділової активності за 2009-2011 роки, використавши для цього дані річних фінансових звітів (табл. 12).

Показники ділової активності ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2009-2011 рр.

№ з/п	Показник	2009	2010	2011	Відхилення 2010-2009	Відхилення 2011-2010
1	Фондовіддача	4,06	4,18	3,18	0,12	-1
2	Коефіцієнт оборотності запасів	1,34	1,19	0,85	-0,15	-0,34
3	Період одного обороту запасів	267	303	424	36	121
4	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,34	4,71	4,94	0,37	0,23
5	Період погашення дебіторської заборгованості	83	76	73	-7	-3
6	Період погашення кредиторської заборгованості	122	31	44	-91	13
7	Період операційного циклу	350	379	496	29	117
8	Період фінансового циклу	472	410	540	-62	130
9	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,46	1,31	1,03	-0,15	-0,28

Аналіз ефективності використання капіталу підприємства показав, що середній термін обігу кредиторської заборгованості на кінець 2009 року склав 122 доби. За наступний період спостерігається зменшення цього показника на 91 добу, а за 2011 рік збільшення на 13 діб. Тобто на кінець 2011 року середній термін обігу кредиторської заборгованості став дорівнювати 44 доби і це означає, що підприємство за 44 доби оплачує виставлені йому рахунки.

Коефіцієнт обігу дебіторської заборгованості за 2009-2010 рр. збільшився з 4,34 до 4,71. Період погашення цих активів на початок 2009 р. був 83 доби. За 2010 р. тривалість обороту зменшилась на 7 діб, а за 2011 р. на 3 доби. За 2010 р. тривалість обороту зменшилась на 7 діб, а за 2011 – на 3 доби. На кінець 2011 р. стала дорівнювати 73 доби. Тобто на кінець 2011 р. підприємству потрібно зробити 4,94 оборотів (тривалість одного обороту 73 доби), щоб сплатити в повному обсязі свої зобов'язання. Дані про стан дебіторської та періоду її погашення є позитив-

ними, адже збільшення коефіцієнта дебіторської заборгованості показує у скільки разів виручка стала перевищувати середню дебіторську заборгованість.

Фондовіддача протягом досліджуваних років має темпи зменшення, так на 2009 рік вона склала 4,06, на 2010 рік присутнє збільшення до 4,18, а на 2011 рік знову зменшення до 3,18. Зниження фондовіддачі свідчить про менш ефективне використання основних засобів порівняно з минулим роком.

Операційний цикл представляє собою період повного обороту всієї суми оборотних активів, в процесі якого відбувається зміна окремих її видів. Він характеризує проміжок часу між придбанням виробничих запасів і отриманням грошових коштів від реалізації виробленої з них продукції. В нашому випадку період операційного циклу протягом трьох років збільшувався, що є негативним явищем та свідчить про спад ділової активності підприємства.

Аналіз ділової активності свідчить, що на підприємстві відбуваються протягом аналізу мого періоду позитивні тенденції. Збільшується коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за рахунок збільшення дебіторської заборгованості. Менш позитивним є зниження фондівдачі та коефіцієнта оборотності запасів.

Висновки:

1. Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ» є одним з найбільш підприємств у світі та єдиним в Україні, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації та ремонті.

2. Стратегічною концепцією розвитку «МОТОР СІЧ» – стратегія росту на основі широкомасштабної диверсифікованості виробництва, зміцнення й розширення своїх позицій на ринку авіаційної техніки й послуг у її експлуатації.

3. Аналізуючи активи підприємства за досліджувані 3 роки можна сказати наступне: на кінець 2010 р. спостерігається збільшення майна ПАТ «МОТОР СІЧ» на 1918812 тис. грн. Це є позитивним моментом, бо свідчить про розширення виробничої діяльності. Та на кінець 2011 року майно підприємства збільшилось на 2040436 тис. грн., тобто у 1,06 разів більше порівняно з попереднім роком. Це говорить про розширення фінансової діяльності і в цілому являється позитивною характеристикою діяльності підприємства. Дивлячись на вертикальний аналіз за 2011 р. оборотні активи в структурі балансу займають 68,75%, а необоротні 31,09%.

4. Аналізуючи дані пасиву балансу ПАТ «МОТОР СІЧ» можна зробити такі висновки: статутний капітал та додатковий вкладений капітал протягом трьох років не змінювався. Приріст власного капіталу відбувається за рахунок нерозподіленого прибутку, що свідчить про прибуткову діяльність підприємства.

5. Коефіцієнт зносу протягом трьох років зменшувався, що свідчить про покращення технічного стану основних засобів. Частка оборотних виробничих фондів в активах має позитивну тенденцію збільшення протягом усього досліджуваного періоду.

В результаті діяльності підприємства за 2009-2011 рр. відмічався зріст коефіцієнтів забезпеченості, що свідчить про підвищення ефективності роботи організації.

Аналіз фінансової стабільності дав можливість оцінити готовність підприємства до погашення своїх боргів. ПАТ «МОТОР СІЧ» є незалежним з фінансового боку, та протягом трьох років рівень цієї незалежності зростає.

Список джерел

1. Баканов М.И. Теория экономического анализа / М. Баканов. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 536 с.
2. Ковалев А.М. Анализ финансового состояния предприятия / А.И. Ковалев, В.П. Приветов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 489 с.
3. Крейнин М.Н. Финансовое состояние предприятия / М.Н. Крейнин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 547 с.
4. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 654 с.

Н. Ткаченко

академік АЕН України,
м. Київ

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАУКОВОГО (НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО) ПРАЦІВНИКА

Держава встановлює для наукових (науково-педагогічних) працівників, які мають необхідний стаж наукової, науково-технічної, науково-підприємницької роботи на державних підприємствах, в установах, організаціях пенсії на рівні, що забезпечують престижність наукової праці та стимулює систематичне оновлення наукових кадрів [1].

Пенсії науковим (науково-педагогічним) працівникам призначалися у розмірі 80% заробітної плати наукового (науково-педагогічного) працівника, що визначалися відповідно до статей 65 і 66 Закону України «Про пенсійне забезпечення». За кожний повний рік роботи понад стаж, пенсія збільшувалася на 1% заробітної плати, але не більше 90% середньомісячної заробітної плати.

Пенсійна система в Україні змінюється відповідно затверджується Верховною Радою і підписується Президентом України.

У статті викладено проблемні питання, пов'язані з реформуванням пенсійної системи наукових (науково-педагогічних) працівників України.

Відповідно до статті 24 «Пенсійне забезпечення та соціальний захист наукового працівника» Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначено [2]: стаж наукової роботи, призначення пенсії, право на призначення пенсії, призначення пенсії науковим працівникам, які стали інвалідами та ін.

До стажу наукової роботи зараховується час роботи на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання на посадах, які до них прирівнюються, на підприємствах, в установах, організаціях, вищих на-

вчальних закладах та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації у тому числі з підготовки керівних та управлінських кадрів, а також час роботи наукових (науково-педагогічних) працівників на посадах, зазначених у статті 118 «Гарантії для працівників, обраних на виборні посади» Кодексу законів про працю України, якщо цій роботі безпосередньо передувала робота, передбачена частиною першою цієї статті. До стажу наукової роботи зараховується час навчання в аспірантурі, ад'юнктурі, докторантурі.

Відповідно до ст. 24 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» пенсія науковому (науково-педагогічному) працівнику призначається при досягненні пенсійного віку: **чоловікам** – за наявності стажу роботи не менше 25 років, у тому числі стажу наукової роботи **не менше 20 років**; **жінкам** – за наявності стажу роботи не менше 20 років, у тому числі стажу наукової роботи **не менше 15 років**.

Пенсіонерам, які після призначення пенсії відповідно до цього Закону України працювали за контрактом на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників на державних підприємствах, в установах, організаціях не менше як 2 роки і мали більш високий заробіток, ніж той, з якого було обчислено пенсію, встановлюється за їх заявою новий розмір пенсії виходячи з більш високого заробітку за 2 роки підряд після призначення пенсії відповідно до частини п'ятої цієї статті.

Частина 10. При виході на пенсію з посади наукового (науково-педагогічного) працівника науковому (науково-педагогічному) працівнику **видається грошова допомога у розмірі шести місячних посадових**